

UNITAT DIDÀCTICA 1

1. Títol i justificació de la unitat

El valor de la família per al Poble Gitano

La família per al Poble Gitano segueix conservant una importància clau en la vida dels seus membres.

Els vincles familiars es concreten en xarxes de suport i de solidaritat i funcionen com a element clau en l'organització social i personal.

Aquesta UD pretén apropar-nos a aquesta concepció familiar, vinculant-la a la pròpia família de l'alumnat.

2. Cicle i durada

Aquesta unitat didàctica està pensada per realitzar-se a cicle inicial.

Està dissenyada per dur-se a terme en 4 sessions d'una hora cada una.

Cal apuntar la necessitat de disposar d'un espai diàfan per realitzar les activitats de la tercera sessió.

3. Competències bàsiques, àrea principal i altres àrees o àmbits que es treballen

Durant aquesta UD es treballaran les següents **competències bàsiques**:

Competència comunicativa, lingüística i audiovisual

Amb aquesta unitat didàctica es treballa la **dimensió comunicació oral** des de l'inici, presentant les activitats que es plantegen a través d'un conte de tradició oral.

A més, la llengua ens serveix per reflexionar sobre la nostra quotidianitat i organització social, en aquest cas, sobre la família i la desigualtat de gènere.

Competència social i ciutadana

Una de les maneres de treballar aquesta competència és a través del joc cooperatiu, ja que aquest ens ajuda a treballar amb la resta en pro d'un bé comú, convivint i acceptant les regles de funcionament col·lectiu i les diferències internes del grup (**dimensió social i interpersonal**).

Competència artística i cultural

Expressar les emocions en productes realitzats de forma manual ens permet endinsar-nos una mica a la **dimensió d'interpretar i crear**, tot i que l'aproximació que se'n fa, val a dir, té més a veure amb les manualitats que amb la producció artística pròpiament dita.

Competència d'aprendre a aprendre

Els contes de tradició oral són utilitzats com a font d'aprenentatge i de construcció de l'imaginari social. Aprendre a través de la literatura ens permet crear i qüestionar el món, tenint en compte, per descomptat, que es transmet de generació en generació.

Pel que fa als **àmbits i les àrees de coneixement**, amb aquesta UD es pretén treballar:

- Àmbit lingüístic
 - Àrea de llengua catalana i literatura.
- Àmbit de coneixement del medi
 - Àrea de coneixement del medi social i cultural.
- Àmbit artístic
 - Àrea d'educació artística: visual i plàstica, música i dansa.
- Àmbit d'educació física
 - Àrea d'educació física.

A la següent graella es presenta aquesta informació de manera resumida:

Àrees	Competències bàsiques	
Llengua catalana i literatura	Competència comunicativa, lingüística i audiovisual	Competència d'aprendre a aprendre
Medi social i cultural (àrea principal)	Competència social i ciutadana	
Educació física		
Educació visual i plàstica	Competència artística i cultural	

4. Objectius d'aprenentatge

Els objectius d'aprenentatge d'aquesta unitat didàctica són:

- Comprendre els valors que es desprenen dels contes populars i entendre'ls com a font de memòria oral.
- Valorar el paper de les famílies i conèixer els vincles de parentiu.
- Crear composicions on es s'expressi el món afectiu familiar.
- Identificar la divisió sexual dels rols familiars i, en concret, de les tasques domèstiques.
- Perseguir el bé col·lectiu a través dels jocs cooperatius.

5. Continguts

MEDI SOCIAL I CULTURAL

El món que ens envolta

- Organització social propera a l'alumnat: la família.
- Participació i coresponsabilitat en les tasques de la vida domèstica, escolar i social. Superació d'estereotips sexistes.

LLENGUA CATALANA I LITERATURA

Comunicació oral

- Comprensió de textos orals (contes populars).

EDUCACIÓ FÍSICA

Joc motor

- Experimentació de diferents rols actuant amb comprensió i compliment de les normes del joc.
- Valoració, reconeixement i respecte a les persones que participen en el joc.
- Confiança en les pròpies possibilitats i esforç personal en els jocs.

EDUCACIÓ VISUAL I PLÀSTICA

Interpretar i crear

- Produccions artístiques a partir de les experiències, la realitat, les idees i les emocions.

6. Criteris d'avaluació

MEDI SOCIAL I CULTURAL

- Reconèixer, identificar i posar exemples de les responsabilitats i de les tasques que desenvolupen les persones a l'entorn, superant els estereotips sexistes.
- Valorar el paper de les famílies i descriure alguns aspectes de la vida personal i familiar.

LLENGUA CATALANA I LITERATURA

- Comprendre els missatges orals (contes populars).

EDUCACIÓ FÍSICA

- Participar i gaudir en els jocs ajustant la pròpia actuació, tant pel que fa a aspectes motrius com de relació amb els companys i les companyes.
- Col·laborar activament en el desenvolupament dels jocs col·lectius, mostrant responsabilitat i cooperació.
- Reaccionar davant els estímuls auditius que arriben de l'entorn, tot utilitzant el moviment i els gestos.

EDUCACIÓ VISUAL I PLÀSTICA

- Crear composicions visuals (imatges i objectes) que representin el món imaginari, afectiu i social.

7. Metodologia

a. Organització - tipologia de les activitats

Per al desenvolupament d'aquesta UD cal treballar tant les reflexions col·lectives com les personals. Així doncs, les activitats es realitzaran tant amb el grup classe com de forma individual, amb la voluntat que els i les alumnes puguin concretar tot allò del que es parla en la seva realitat més propera.

La informació que abocarem a la rúbrica prové de l'anàlisi de la comunicació oral, de la reflexió reflectida a la fitxa de treball i del desenvolupament de les activitats desenvolupades en un suport físic.

b. Materials i recursos

- Text (Annex 1)
- Preguntes orals (Annex 2)
- Projector
- Fitxa de treball (Annex 3)

- Material per fer el mòbil (Annex 4)
- Material per als jocs cooperatius (Annex 5)
- Material per fer l'àlbum (Annex 6)

c. Desenvolupament de les activitats¹

Sessió 1 (1 hora)	
Activitats de contextualització	<p><i>Amb el grup classe:</i></p> <p>Activació de coneixements previs</p> <ul style="list-style-type: none"> – La mestra o el mestre llegeix el conte Cent cavalls (Annex 1). – Es responen de forma oral les preguntes plantejades (Annex 2)
Activitats de desenvolupament	<p><i>De forma individual</i></p> <p>Es respon la fitxa referent als rols i les tasques domèstiques (Annex 3).</p>
Sessió 2 (1 hora)	
Activitats de desenvolupament	<p><i>Amb el grup classe:</i></p> <p>Es pregunta de forma oral què els aporta la seva família (<i>amor, confiança, aprenentatge, cura, etc.</i>).</p> <p><i>De forma individual</i></p> <p>Ho escriuen en targetes de colors i fan un mòbil (Annex 4).</p>
Sessió 3 (1 hora)	

¹ La temporització de les sessions serà sempre flexible, i el professorat la podrà ajustar tenint en compte les seves necessitats i la seva pròpia realitat. Pel que fa a la metodologia (tipologia de les activitats), aquesta UD es pot també desenvolupar seguint algunes de les Actuacions Educatives d'Èxit, com ara els Grups Interactius o les Tertúlies Literàries Dialògiques (<http://utopiadream.info/ca/actuaciones-de-exito/>).

Activitats de desenvolupament	<p><i>Amb el grup classe:</i></p> <p>Es realitzen els jocs cooperatius presentats a l'Annex 5.</p>
Sessió 4 (1 hora)	
Activitats de síntesi	<p><i>Amb el grup classe:</i></p> <p>Es demana que pensin en els membres de la seva família. <i>S'imaginem només els que viuen a casa o més persones?</i> Les famílies gitanes tradicionalment han estat famílies extenses, tot i que avui en dia n'hi ha de tot tipus.</p> <p>Realitzen un àlbum familiar seguint el model de l'Annex 6.</p>

Annex 1. Cent cavalls

Jekh dives maskar-e divesa. Un dia entre els dies, en un petit poble gadità anomenat Setenil, hi vivia un matrimoni gitano.

El Josep es dedicava, des que era un xicot, al tracte de bestiar, a comprar i vendre cavalls, eugues, poltres i mules i d'aquesta manera s'entestava a criar els seus dos fills. La Isabel havia de fer veritables filigranes per tirar endavant tota la família: menjar, roba, escola, medicaments. A més, la Isabel també ajudava el seu marit amb el bestiar, posant-li pinso, alfals i faves seques per menjar i *pani* –que és com s'anomena *aigua* en *Rromano*, la llengua gitana– per beure.

Així passaven el dies. Hi havia bones temporades, quan es feia un bon tracte i es guanyaven uns bons diners, però també hi havia males temporades, especialment quan es produïa la *pesta equina*, una malaltia mortal, en què es recordava dels animals del Josep i que alguns morien, malgrat les atencions i les injeccions que els receptava el gitano. A empentes i rodolons, aquell matrimoni amb els seus dos fills, amb les seves penes i les seves alegries, veia passar els anys en la seva llar dels afores de Setenil.

Guillermo Martí Ceballos

En aquell poble hi havia un mossèn que cada diumenge oficiava la missa més important de la setmana a l'església de Setenil. Malgrat que la seva llarga sotana negra tot just deixava endevinar la seva anatomia, era un home alt i sec i els ossos de les mans i les galtes semblava que estiguessin a punt de sortir-li. La seva veu era ronca i cada dia es menjava un entrepà de xoriço a l'hora de l'esmorzar. Era un mossèn molt llest que vivia en una gran casa en el centre del poble i en la parcel·la de terreny que estava darrere de l'habitatge tenia, en totes les èpoques de l'any, un bon nombre de *balichós* –és a dir, porcs-, vaques, ovelles, gallines i cavalls. La veritat és que el mossèn vivia sense estar-se de res.

Cada diumenge, en el sermó que dedicava als feligresos, el mossèn proclamava la virtut d'obsequiar el rector i que, per cada oca, porc o gall que algun veí li regalés, *el déu més diví de tots els déus* recompensaria cent vegades aquella ofrena. És així que, en acabar la missa del diumenge, alguns veïns li lliuraven mules,

cabres, vaques i gallines amb la il·lusió que *el déu més diví de tots els déus* els recompensés per cent vegades. D'aquesta manera el mossèn cada vegada tenia més plenes les quadres i l'estable.

Un dia, el Josep va dir a la Isabel que lliuraria al mossèn l'únic cavall que tenien en aquell moment a casa seva per veure si d'aquesta manera *el déu més diví de tots els déus* podia ajudar el matrimoni a sortir de la mala temporada que estaven passant des de feia ja alguns mesos. La veritat és que, a la Isabel, no li va fer gens de gràcia la idea del seu marit i intentà treure-la-hi del cap. I és que aquell cavall, el darrer que quedava a la seva quadra, era l'única esperança de canviar la seva sort. Si el venien a bon preu, podrien comprar algunes coses per a la casa i potser alguna mula o algun poltre.

-Però tu estàs boig, home! Com mantindrem els nostres fills? – exclamà la Isabel.

-No t'amoïnis perquè *el déu més diví de tots els déus* ens recompensarà i ens donarà cent vegades el valor d'aquest cavall – respongué el Josep amb calma.

I no va haver-hi manera de convèncer-lo. El Josep va dur el magnífic cavall tord al mossèn de Setenil, que ja tenia noranta-nou més en el seu estable. Tot un luxe. El mossèn estava molt content

perquè havia aconseguit acumular una bona cavallada de tots els pelatges: tords, castanys, negres i alatzans.

També posseïa un gran ramat d'ovelles, un altre de cabres i un tercer de vaques, moltes gallines i galls, una baconada i alguns animals més.

El cavall tord, que havia estat molt de temps a casa d'aquell matrimoni gitano, trobava a faltar les faves seques, la civada i com la Isabel i en Josep en tenien cura, ja que resulta que el mossèn no invertia gaire temps ni esforç a alimentar i agençar els animals que omplien de gom a gom les seves quadres, galliners i estable.

Set dies després el cavall tord ja no podia aguantar més i la nostàlgia i la fam van fer que, a la nit, sortís amb cura del clos, que tenia una fusta esberlada, i emprengués el camí cap a la seva antiga casa als afores de Setenil. I el destí animal va voler que els altres noranta-nou cavalls el seguissin. Cap veí del poble va poder veure-ho perquè tots, fins i tot el Josep i la Isabel, estaven dormint, però aquella visió era espectacular: cent cavalls de diversos pelatges que travessaven en fila índia tot el poble en un silenci total i molt a poc a poc. Xino-xano els cavalls van anar arribant a la casa d'aquell matrimoni gitano i entrant a la seva quadra. Alguns

es quedaren envoltant la casa perquè la quadra no era prou gran per acollir-los a tots.

Manolo Hugué

L'endemà al matí, el Josep es llevà i no va poder creure el que veien els seus ulls. Estava molt nerviós i amb prou feines va encertar a despertar la Isabel i els seus dos nens.

-Fills meus, *el déu més diví de tots els déus* ens ha recompensat cent vegades!

Però el mossèn també es sorprengué quan es va llevar i comprovà com els seus cavalls havien desaparegut de les quadres. Es vestí apressadament amb la seva llarga sotana negra i, guiat per un sisè sentit o per un prejudici inconfessable, correngué fins a la casa de la Isabel i en Josep.

-Com has gosat robar-me els cavalls? Lladre insolent! –crijà el mossèn amb les faccions desencaixades i els ossos de les galtes

sortint-se del seu lloc.

-Senyor mossèn –respongué el Josep amb molt de tacte- gràcies pels seus sermons, perquè *el déu més diví de tots els déus* m’ha recompensat cent vegades pel cavall tord que jo li vaig lliurar a vostè. Se’n recorda, oi? Oh, gràcies senyor mossèn!

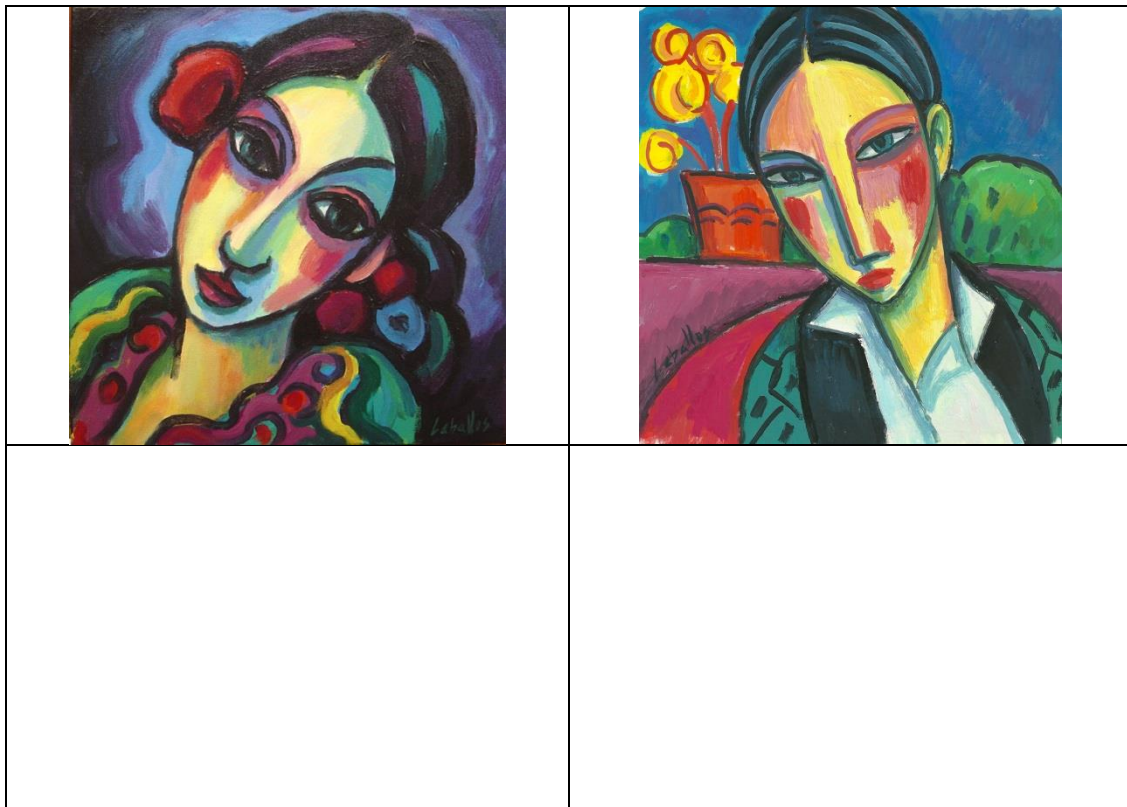
El mossèn se’n va anar a casa seva rosegant-se el punys de la sotana, es ficà al llit i va estar-s’hi tres dies amb el cap tapat i rondinant. A partir d’aquell moment els negocis del Josep i la Isabel van anar cada vegada millor i van poder dur els seus dos fills a les millors escoles per estudiar i aprendre. L’Antoni, el més gran, avui en dia és advocat i la Loli és metgessa. El mossèn encara viu a Setenil, però mai més no tornà a menjar xoriço.

Sebastián Porras Soto²

² Porras, S. (2010). Cent cavalls a *Contes Rromane*. Fundació Privada Pere Closa, Badalona.

Annex 2. Repartició de tasques

- En què s'assembla la família gitana del conte a la teva? En què és diferent?
- Qui són els membres d'aquesta família gitana?
- Per què torna el cavall? Creus que els considera la seva família?
- Al conte *Cent cavalls*, com es reparteixen les feines entre el pare i la mare?

- És semblant a altres contes que coneixes? I a la teva família?

Annex 3. Fitxa de treball³

Nom:

Data:

La família

Escriu la persona de la teva família que s'encarrega de cada tasca

Està ben repartit?

³ Font de les imatges: Blog di spagnolo (<http://spagnolocavanis.blogspot.com.es/2015/04/tareas-domesticas-1a.html>) i El mundo <http://www.elmundo.es/actividades-ninos.html>)

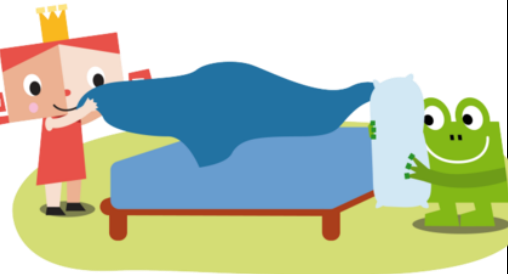
Nom:

Data:

I tu, com ajudes? Encercla allò que facis gairebé sempre.

Paro i desparo la taula

Faig el llit

Endreço

Ajudo a la cuina

Què més podries fer?

Annex 4. Mòbil

Material:

- Cartolines de colors tallades en mida targeta
- Pals de brotxetes
- Cordill tallat de diferents mides
- Tisores
- Punxó i estoreta
- Tela (opcional)

Passos:

1. Escriuen les paraules escollides en les targetes de colors.
2. Els fan formes, retallant-les amb les tisores
3. Els fan un forat amb el punxó a la part de dalt.
4. Passen el cordill i li fan un nus.
5. Lliguen l'altre extrem del cordill al pal.
6. Uneixen el pal de punta a punta amb un cordill o un tros de roba.

Font: <http://www.pequeocio.com/3-moviles-caseros-habitacion-infantil/>

Annex 5. Jocs cooperatius per treballar la família

Passar el riu

Justificació: Les famílies gitanes s'ajuden a fer el seu camí

Material: fulls de diari

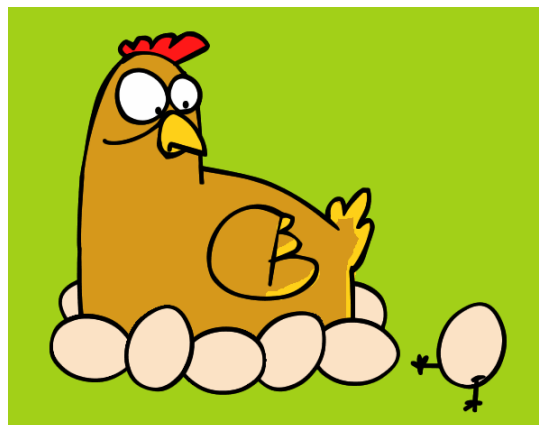
Cada grup de 5 o 6 nens/es disposa de 3 papers de diari. El seu objectiu és passar tots d'un punt a l'altre trepitjant només els papers, que simbolitzen pedres.

Piu-piu

Justificació: La família gitana és acollidora. Concepte de fer pinya.

Material: mocadors per tapar els ulls.

El mestre o la mestra assigna a un nen o nena (sense que la resta ho sàpiga) el rol de gall o gallina. La resta del grup va amb els ulls tapats donant voltes per l'espai delimitat. Quan es troben dues persones, es donen la mà i una pregunta a l'altra: "piu-piu?"; si l'altra li contesta "piu-piu", es deixen anar de la mà i segueixen caminant. Si l'altra, en canvi, no li contesta, significa que és el gall o la gallina i s'hi quedarà agafat/da en silenci. El joc acaba quan tots els participants s'agafen entre ells/es.

Font: <http://animals.dibuixos.cat/gallines/>

Annex 6. Àlbum familiar

Material

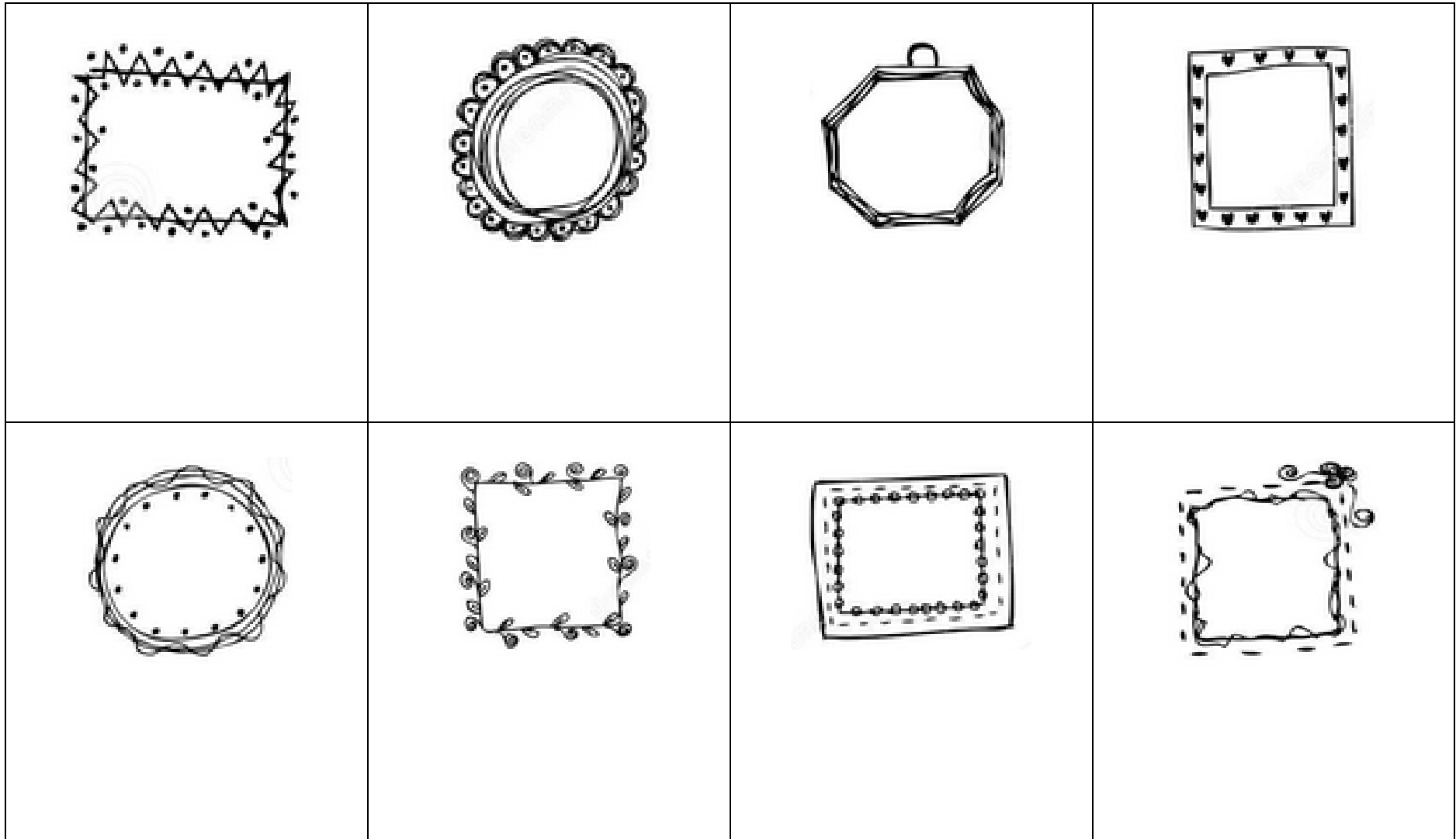
- Cartolines tallades per la meitat (en horitzontal)
- Pega
- Retoladors

Passos

1. Dobleguen les tires de cartolina en 4 parts iguals, en zig-zag
2. Les col·loquen una al costat de l'altra. Una mirant cap a baix (forma de M) i l'altra cap amunt (forma de W).
3. Enganxen les solapes dels extrems (final d'una i principi de l'altra, per unir-les).
4. Pinten la portada amb retoladors.

5. Enganxen les fitxes dels familiars de la pàgina següent (després d'haver-lo dibuixat, posen el parentiu i què els aporta: Per exemple, *"El meu oncle sempre m'ajuda a fer els deures"*)

Annex 7. Rúbrica d'avaluació docent

Comprèn els valors familiars del conte presentat.	No entén el conte, no segueix el fil argumental.	Tot i entendre el conte, no llegeix entre línies per poder extreure'n els valors familiars associats.	Entén el fil argumental del conte i sap que el tema principal és la família, però no acaba d'extreure'n els valors associats.	Fa connexions entre el conte i la seva realitat familiar. Entreveu els valors que se'n desprenen.
Reconeix i identifica les tasques domèstiques i la divisió sexual de rols associada.	Identifica parcialment les tasques domèstiques o no sap qui se'n responsabilitza a casa seva.	Identifica les tasques domèstiques i qui les realitza, però no ho extrapola a la situació social de divisió sexual.	Reconeix la divisió sexual de les tasques domèstiques, però no en té un posicionament clar.	Reconeix i té un posicionament crític davant la divisió sexual associada a les tasques domèstiques.
Reflecteix en un mòbil i un àlbum els valors associats a la família i les aportacions que en rep a nivell personal.	No realitza el mòbil o l'àlbum familiar.	Crea l'àlbum i el mòbil, però no hi reflecteix emocions i valors.	Expressa valors i emocions relacionats amb la seva família, però els conceptes són poc variats i repetitius.	Verbalitza i expressa en una creació pròpia allò que li aporta la família.
Participa de forma activa als jocs cooperatius, ajudant a assolir l'objectiu comú.	No participa de forma activa als jocs cooperatius o dificulta que la resta ho faci en unes bones condicions.	Participa en el desenvolupament dels jocs, però té una posició més competitiva que cooperativa.	Participa en el desenvolupament dels jocs cooperatius, però no té en compte la resta del grup a l'hora de desenvolupar-los.	Participa activament en el desenvolupament dels jocs cooperatius, seguint l'objectiu col·lectiu i ajuda a la resta a desenvolupar les activitats.